

Lang niet toegankelijk: Nog steeds werk aan de winkel

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** PR, reclame de parketmeester: podium kerk De Veste, Delft

In juni 2021 bracht het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een rapport uit onder de titel 'Lang niet toegankelijk'. De ondertitel luidt: 'Ervaringen van Nederlanders met een lichamelijke beperking van de samenleving'.

Internationaal Jaar van de Gehandicapten

Het jaar 1981 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot 'Internationaal Jaar van de Gehandicapten'. In allerlei landen, ook in Nederland werd dat aangegrepen om nieuw beleid te formuleren. Ook in de kerken van toen. Niet alleen om de praktische toegankelijkheid van de kerk te verbeteren, maar ook om gelijke kansen voor mensen met een beperking te bevorderen.

Onmiskenbaar is er in de afgelopen veertig jaar het nodige veranderd. Maar hoe is het nu eigenlijk in 2021? Professor Kim Putters, directeur van het SCP, schrijft in een woord vooraf: het gaat niet alleen om het wegnemen van fysieke barrières, maar ook om sociale belemmeringen. De onderzoekers, Lotte Vermeij en Wendelmoet Hamelink, analyseerden dan ook niet alleen objectieve en kwantitatieve gegevens, maar voerden juist talloze gesprekken met een grote groep gevarieerde mensen met een beperking.

Religieuze organisaties

De ervaringen met religieuze organisaties (anders dan met winkels en horeca) komen er opvallend positief uit. Dat komt doordat de mensen die daarover vertellen vooral de sociale steun vanuit de kerk- of moskeegemeenschap noemen. Maar dat wil niet zeggen dat we er zijn. Integendeel: veel kerkgebouwen zijn nog lang niet op alle terreinen vriendelijk voor mensen met diverse soorten van beperking. Ook vooroordelen ('veel bekeken, weinig gezien' is zo'n titel die veelzeggend is) spelen een rol.

Als het al lukt om mensen die niet goed horen, zien of spreken, of die aan allerlei hulpmiddelen gebonden zijn, optimaal mee te laten doen in bijvoorbeeld de kerkdienst, hoe wordt het als het ook gaat om het doen van werk, als vrijwilliger of betaald? De dominee in een rolstoel, of met een visuele beperking? Welke gemeente ziet dat zitten? Ja, zeker, als de dominee bij ons gehandicapt raakt, dan zullen we haar of hem zeker zo lang mogelijk steunen. Maar beroepen?

Verantwoordelijkheid van kerkrentmeesters

Hoe dan ook, het is goed als we als kerkrentmeesters in ieder geval regelmatig nog eens kijken naar de vriendelijk-

heid van onze gebouwen voor mensen met een beperking. Ook als je denkt: ja, maar bij ons komen nooit mensen voor wie we al die dure aanpassingen zouden moeten doen. Dan is de vraag ook om te draaien. Als je (met een beperking) weet dat het haast een onmogelijke opgave is om met jouw beperking in een bepaalde kerk mee te kunnen doen met een beetje zegen, dan blijf je vanzelf wel weg.

Het rolstoeltoegankelijke podium in kerkelijk centrum De Veste te Delft

Ook het idee – zeker nu in de coronatijd heel veel kerken aan de livestream van kerkdiensten zijn begonnen – dat mensen nu toch makkelijk thuis de vieringen mee kunnen beleven, is niet helpend. Want als je door je handicap daartoe wordt 'veroordeeld', werkt het alsnog uitsluitend als anderen wel weer gewoon naar de kerk kunnen gaan op zondag.

De 'BTBV' van een gebouw

In 2007 maakte de interkerkelijke stichting Kom Beter Binnen (KBB, inmiddels opgeheven, zie het interview met de heer Te Winkel op pagina 7) een inventarisatie voor kerkelijke gebouwen. Men sprak over de 'BTBV' van ►

Inventarisatie van wat er kan spelen

Laten we nog eens de lijst langs lopen die in brochure van KBB de revue passeerde (niet uitputtend overigens).

1. Hoe is de toegankelijkheid van de kerkzaal en de andere zalen voor mensen met een rolstoel, rollator, scootmobiel? Als er een hellingbaan is, hoe is het met de hellingshoek gesteld, draaimogelijkheden, breedte van deuren, doorgang door een portaal? Is de toegankelijkheid er alleen via een morsige achterdeur, of is die via alle in- en uitgangen optimaal? Zijn er voldoende leuningen en/of handgrepen?
2. Hoe is het met de plaats van de bel (te hoog)?
3. Is de garderobe bruikbaar voor iemand in een rolstoel?
4. Hoe is het gesteld met deuren met drangers? Vormen ze een barrière?
5. Waar hebben mensen met een rolstoel, scootmobiel plaats in de kerk, ook zo dat ze niet apart zitten, maar bijvoorbeeld gewoon naast hun partner of familie?
6. Is het podium bereikbaar? Is er nagedacht over mogelijke faciliteiten bij een doop- of avondmaalsviering? Of bij een uitvaartdienst?
7. Hoe is het gesteld met de omgeving: paden, grind, stoepranden, is er een gehandicaptenparkeerplaats in de buurt? Is de kerk met het openbaar vervoer voor mensen met een beperking makkelijk bereikbaar, is daar informatie over aanwezig?
8. Is er een aangepast toilet?
9. Is de kerk en eventueel ook de wijkzaal voorzien van een ringleiding of andere ondersteunende faciliteiten voor slechthorenden. Is die apparatuur gecertificeerd?
10. Is er gezorgd voor goede zichtbaarheid van de sprekers? Mogelijk een gebarentolk, de gesproken teksten op schrift, ondertiteling op de beamer?
11. Is er nagedacht over faciliteiten voor visueel gehandicapten (groot letter liturgie bijvoorbeeld)?
12. Is er ruimte voor een blindengeleidehond, zijn er duidelijke geleidelijnen?
13. Is er bij een ontruimingsplan, bij nooduitgangen rekening gehouden met mogelijk mensen met een beperking?
14. Hoe is het met de toegankelijkheid van de werkruimte van de predikant/pastor in verband met een mogelijk pastoraal gesprek, niet in de eigen woonomgeving?
15. Hoe is het met de toegankelijkheid van ruimtes op een hogere verdieping (liften ruim genoeg, eventueel stoellift?)
16. Op welke manier is er een aanbod (subtiel aangeboden) van hulp en assistentie, bij halen en brengen of bij zaken in de kerk?
17. Informeert u mogelijke kerkgangers of belanghebbers op uw website over de BTBV (zie hiernaast!) van uw kerkgebouw(en), zodat ze kunnen zien welke faciliteiten u voor mensen met een beperking hebt getroffen?

een gebouw. Dat was een afkorting van Bereikbaarheid, Toegankelijkheid, Bruikbaarheid en Veiligheid. In een ideale situatie is een gebouw met al zijn ruimtes bruikbaar voor iedereen, jong en oud, mannen en vrouwen, met of zonder beperking.

Bij een nieuw gebouw is een goede BTBV vrijwel zonder al te veel extra kosten te realiseren. Maar bestaande gebouwen (en zeker die met een monumentale status) zijn vaak niet berekend op een optimale BTBV. Tegelijk zien we een ontwikkeling naar een steeds intensiever gebruik van kerkelijke gebouwen, ook voor niet strikt kerkelijke activiteiten (verhuur, nevengebruik, meervoudig gebruik). Juist dan kan het zaak zijn om nog eens naar de juiste faciliteiten te kijken, ook voor mensen met een beperking. Het is misschien ook nu wel juist de tijd (nu vermogens weinig rendement opleveren) om geld vrij te maken om te investeren in onze gebouwen (duurzaamheid, maar dus ook voor verdere verbetering van gehandicaptenvoorzieningen).

